

ASGARİ ÜCRET VE BESLENME (*)

İnsanların sağlıklı yaşayıp gelişmeleri, toplum içinde üretken ve yaratıcı olabilmeleri için yeterli kalori, protein, yağ, karbonhidrat, vitamin ve minerallerle dengeli bir şekilde beslenmeleri gereklidir. Özellikle küçük çocukların, yetişmekte olan gençlerin, sık doğum yapan kadınların yetersiz kalori ve protein almaları pek çok geri dönüşümsüz ve hatta ölümcül klinik tabloya neden olur. Çocuk ölümlerinin, yoğun olduğu, infeksiyon ve beslenme yetersizliğinin yaygın olduğu ülkemizde tüm bunların önde gelen nedeni dar gelirli insanların beslenmeye yeteri kadar para ayıramayacak koşullarda çalışmaları ve yaşamalarıdır.

Her alanda olduğu gibi özellikle besinlerde fiyatların hızla yükseldiği ve buna paralel olarak asgari ücretin tekrar ele alınması gerektiği bu günlerde Ana-Çocuk Sağlığı Komisyonumuz, çalışanların asgari ücreti ayarlanırken beslenme bölümüne katkıda bulunmak amacıyla beslenmede asgari ücreti saptamıştır.

Önce gerekli besin maddelerinin en ucuz bileşimi ve bu bileşimin toplam aylık maliyeti araştırılmıştır. Aynı fiyatta veya daha ucuz olmasına rağmen besleyici değeri diğer maddelere göre daha yüksek olan maddelerin bu bileşim içine alınmasına ve diğer yandan aynı fiyatta veya daha pahalı olmasına karşın besleyici değeri diğer maddelere göre daha düşük olan maddelerin bileşim içine alınmamasına dikkat edilmiştir. Beslenme çok karmaşık ve her yöreye özgü nitelikler taşıyabildiğinden asgari ücret hesaplanmasında besin maddeleri en yalın hallerine indirgenmişlerdir. Bu konuda bundan önce yapılacak araştırmalar da göz önüne alınarak doğrusal programlama denilen seçici yöntem örnekleri incelenmiş ve en uygun besin maddeleri ortaya çıkarılmıştır (1, 2, 7). Besin maddeleri şunlardır: EKMEK, MERCİMEK, MARGARİN, İNEK SÜTÜ, BALIK, LAHANA, DOMATES'tir (2, 3). Fakat balığın tüketici yaygın olmayan bir besin maddesi olması yanında tek başına pişirilmek zorunda olması da gerçeğe uygunluk ilkelerine ters düşmüş ve listeden çıkarılarak yerine aynı miktarda protein ve kalori verebilecek sığır eti konmuştur. Aynı şekilde lahana ve domates de yılın belli zamanlarında bulunabildiğinden bunlar 6 aylık besinler olarak alınmış, diğer 6 ay için yerlerine aynı değerleri taşıyan kabak ve portakal konmuştur.

(*) Bu çalışma 7-8 Kasım 1979 Beslenme Kongresi'nde sunulmuştur. Çalışmayı hazırlayan İstanbul Tabip Odası Komisyonu üyelerinden Dr. Dora Kalkan, Dr. Serdar Serdaroğlu, Dt. Zişan Kızıl, Stj. Dr. Ezher Kuran, Piraye Oflazer, Sennur Utku, Esin Bil, Ümit Yeğen, Şahsine Özkan, Kristin Özhanyan, Pmar Sdıklar.

4 kişilik bir ailenin gerekli besleyici unsurları asgari düzeyde alması ve bunu en ucuza sağlayarak beslenmeleri için asgari miktarlar aşağıda verilmiştir.

TABLO 1 (2).

BİR AİLENİN ASGARİ BESLENME İHTİYAÇLARI

	Erkek	Kadın	Çocuk (2 yaş)	Çocuk (6 yaş)	Toplam
Kalori (gram)	2965	2470	1350	1770	8555
Hayvansal protein	46	43	29	33	151
Bitkisel protein	54	40	17	27	138
Karbohidrat	453	340	196	245	1254
Yağ	97	88	43	60	288
Vitaminler					
A (i.ü.)	8370	8790	6688	8220	32068
B ₁ (mgr)	1.827	1.580	0.489	1.077	5.333
B ₂ (mgr)	1871	1.450	1.408	1.425	6.154
C (mgr)	145	132	138	110	515
Kalsyum (mgr)	980	840	860	900	3580
Demir (mgr)	18	12	5.5	8.5	44

TABLO 2 (2, 3)

BESİN MADDELERİ

(4 Kişilik Aile İçin Toplam Günlük Gerekli Miktar) :

BESİN MADDESİ	GÜNLÜK TOPLAM MİKTAR
EKMEK	1157 gram
MERCİMEK	320 »
MARGARİN	190 »
İNEK SÜTÜ	2393 »
SİĞİR ETİ	316 »
LAHANA	118 » (6 ay)
KABAK	490 » »
DOMATES	1809 » »
PORTAKAL	804 » »

TABLO 3 (2, 3).

BESİN MADDELERİ MALİYETİ (Günlük gerekli miktarlar Tablo 2'den)

	Fiyat (krş/gram) (*)	Günlük Maliyeti	Ortalama Gün Maliyeti
EKMEK	702	812,2	812,2
MERCİMEK	4000	1280	1280
MARGARİN	2375	451,25	451,25
İNEK SÜTÜ	2000	4786	4786
SIĞIR ETİ	12300	3886,8	3886,8
LAHANA (6 ay)	757,3	89,30	323,69
KABAK »	1138,85	558,03	
DOMATES »	1193,6	2159,2	1797,74
PORTAKAL »	1786,42	1436,28	

Tablo 2'deki 4 kişilik aile için günlük gerekli miktar ve Tablo 3'teki günlük ve ortalama maliyet sonucunda toplam günlük maliyet 133.37 TL. olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat keyif verici maddeler yukarıdaki sonuçlara dahil edilmemiştir. Ancak toplumumuzda tüketimi çok yaygın olan çayın asgari miktarlarda alınması sonucu aileye yükleyeceği maliyet artışının da hesaba katılması gerekir. Ailenin haftada 1000 krş'luk bir paket çay ve 612,5 krş'luk yarım kg. şeker tüketeceği varsayımıyla bunların günlük maliyeti 230,85 krş. olur. Tüm bu sayılan maddelerin yenebilecek hale gelmesi için yapılacak pişirme masrafları ile tuz, biber, soğan gibi maddelerin maliyeti için % 10'luk bir ekleme yapılırsa günlük asgari besin harcaması 149,25 TL. olur. Ortaya çıkan bu 149,25 TL.'lik günlük besin harcamasının fiyat artışları ve enflasyonun getirdiği değişiklikler göz önünde tutularak gerçekçi bir şekilde ortaya çıkması için şu hesaplamalar yapılmıştır (3, 5). DİE'nün aylık fiyat indeksi bülteninde 1968 yılı 100 birim olarak kabul edilmiştir. Bu sayı yine aynı bültendeki verilere göre Eylül 1979'da 648.8'e uymaktadır. Birim 21,79 krş'dir. 1979 Mayıs birimi 852, buna göre Eylül 1979'da günlük asgari gıda harcaması 185 lira 88 krş.'dir. Aylık asgari besin harcaması ise 5576,40 TL.'dir.

(*) Bu tablolara ekmeke, mercimek, margarin, inek sütü ve sığır eti fiyatları Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Aylık İstatistik Bülteni, Mayıs 1979'dan alınmıştır. Lahana, kabak, domates ve portakal fiyatları 1978 yılı DİE'nin Yıllık İstatistik Bülteni'ndeki fiyatlarından hesaplanmıştır.

Besin harcamalarının toplam harcamaların % 50'sini oluşturduğu gerçeğinden kalkarak hesaplanırsa 4 kişilik bir ailenin aylık asgari ücreti 11.152.80 TL. olmalıdır (8).

Ancak yukarıda da ayrıntılı olarak gösterildiği gibi beslenme şeması çok sınırlı tutulmuş ve soruna gelenekler ve beslenme alışkanlıkları veya pazar yönünden değil de yalnız gerekli asgari kaloringin sağlanacağı piyasadaki en ucuz besinler olarak yaklaşılmıştır. Oysa bu konuyla yakından ilgilenen başka araştırmacıların beslenmede önerdikleri şema şöyledir (2).

ASGARİ BESLENME ŞEMASI (2) TABLO 4

	MİKTAR	FİYAT -
Sığır eti	720 gram	8856 krş.
Kuru fasulye	95 »	491,4 krş.
Yumurta	4 adet	1220 krş.
Süt	2100 gr.	4200 krş.
Beyaz peynir	120 gr.	949,2 krş.
Tereyağ	85 gr.	1243,1 krş.
Taze sebze	1200 »	2021,1 krş.
Margarin	85 gr.	201,8 krş.
Ekmek	1275 gr.	895 krş.
Pirinç	250 gr.	926,2 krş.
Taze meyva	825 gr.	1197 krş.
Patates	1375 gr.	1208,6 krş.
Şeker	215 gr.	263,3 krş.
Çay	20 gr.	200 krş.

Burada elde edilen toplam fiyat 23872,7 krş. veya ortalama 238,7 TL.'ye % 10 taşıma ve pişirme ekleri gelince ailenin günlük beslenme masrafı 262 TL. şeklinde ortaya çıkar.

Bu sayı günümüz fiyatlarına uygulanınca bir ailenin günlük besin harcaması 327 TL. ve bir **ailenin aylık besin harcaması 9810 TL.** olarak belirlenir. Besin harcamaları toplam harcamaların % 50'sini oluşturduğu kabul edilirse günlük asgari ücret 654 TL. ve aylık asgari ücret 19.620 TL. olarak belirlenir.

KAYNAKLAR

- 1 Prof. Dr. Sitki Velicangil, Koruyucu Hekimlik ve Halk Sağlığı, İst. Ün. Tıp Fak. Yayınları, İst, 1973.
 - 2 Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk, Besin ve Beslenme, Varlık Yayınları, İstanbul, 1969.
 - 3 Türkiye Maden-İş Sendikası, Araştırma Dairesi, Asgari Ücret Nasıl Hesaplanır? Ne Kadar Olmalı? Ekim, 1977, İstanbul.
 - 4 Aylık Fiyat Endeksleri Bülteni, DİE, Mayıs 1979, Ankara.
 - 6 Aylık Fiyat Endeksleri Bülteni, DİE, Eylül, 1979, Ankara.
 7. Ali Eşref Turen, Türkiye'de Ücretler, İ.Ü. İkt. Fak., 1978, İst.
 8. DPT Sosyal Planlama Dairesi, Ücretliler Grubunun Tüketim Harcamaları ve Asgari Ücret Saptamasında Bir Yöntem Denemesi, Mayıs 1977.
-

TOPLUM ve HEKİM

Türk Tabipleri Birliği Aylık Dergisi

ABONE OLALIM

ABONE BULALIM

Açık Adresinizle birlikte aşağıdaki adresimize yazınız :

Adres: Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi
Türkocağı Cad. 19 Çağaloğlu/İST.
